

ZBIGNIEW DROZDOWSKI

ZMIANY W ROZWOJU FIZYCZNYM I BUDOWIE CIAŁA KANDY-
DATÓW NA STUDIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W LATACH
1953 - 1973

Z Zespołu Antropologii AWF w Poznaniu
Kierownik: prof. dr hab. Z. Drozdowski

Młodzież studiująca wychowanie fizyczne przyciągała uwagę wielu badaczy. Także antropologowie podejmowali obserwacje tego zespołu i dociekali przyczyn różnic występujących w stosunku do populacji, bądź też do podobnych grup młodzieży, lecz studiujących inne przedmioty. Przyczyny takiego stanu rzeczy były różne, a jedną z nich wydawał się być fakt przełamywania się w zespole młodzieży studiującej wychowanie fizyczne dwu zjawisk: doboru do specyficznego kierunku studiów oraz kształtującego oddziaływania ćwiczeń fizycznych. Wśród autorów polskich prowadzących badania młodzieży studiującej wychowanie fizyczne należy wymienić K. Stojanowskiego w Poznaniu, J. Mydlarskiego w Warszawie oraz E. Stołyhową w Krakowie — w okresie międzywojennym.

Po drugiej wojnie światowej badania antropologiczne w tych zespołach inicjowane były przez H. Milicerową, a rozwijane przez A. Janusza, J. Charzewskiego, przez autora niniejszego doniesienia oraz innych badaczy. Rezultaty tych dociekań nie zostały dotąd ujęte w bardziej syntetyczną formę, a zwykle obejmowały pewien tylko wy-cinek czasu, często oderwane roczniki. Wśród prac, przedstawiających rezultaty badań młodzieży studiującej wychowanie fizyczne, prowadzo-nych przez okres kilku lat, należy wymienić poszukiwania H. Milice-rowskiej w zespole studiujących w warszawskiej Akademii Wychowania Fizycznego i Z. Drozdowskiego — wśród podobnego zespołu, lecz studiującego w Poznaniu. Pozostałe prace przedstawiały materiały bardzo krótkiego odcinka czasu, bądź też bardzo małej liczby cech. Mając na uwadze przedstawione wyżej fakty w doniesieniu naszym podjęliśmy próbę przedstawienia wyników badań zmian zachodzących w poziomie

rozwoju fizycznego i budowie ciała kandydatów na studia wychowania fizycznego w latach 1953 - 1973.

Materiał poddany opracowaniu gromadzono w czasie egzaminów wstępnych do poznańskiej Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego, poczynając od 1953 r. do lat ostatnich. Kandydatów poddawano badaniom antropometrycznym, kierując się w pomiarach techniką R. Martina. W doniesieniu przedstawiamy poziom rozwoju fizycznego i budowę ciała kandydatów z roczników 1953/54, 1958/59, 1963/64, 1968/69 oraz 1972/73 — zatem z warstw czasowych odległych o pięć lat — z wyjątkiem okresu ostatniego. Poziom rozwoju fizycznego ujęto charakterystykami wzrostu i ciężaru ciała, a budowę ciała — według systemu typologicznego A. Wankego [6].

Jak wynika z tabeli 1 przeciętne wzrostu i ciężaru ciała w poddanym analizie zespole mężczyzn wzrastają systematycznie, poczynając od 1958/59 r. Zastanawiają stosunkowo wysokie przeciętne obu wymienionych cech w zespole kandydatów z rocznika 1953/54. Zaznaczająca się tendencja zwiększania przeciętnych wzrostu i ciężaru ciała kandydatów na studia wychowania fizycznego wydaje się z jednej strony odzwierciedlać obserwowany trend sekularny, lecz z drugiej jest prawdopodobnie wynikiem narastania konkurencji wśród kandydatów na studia, w tym również wychowania fizycznego. W latach ostatnich ten kierunek studiów należy do bardziej atrakcyjnych; wydaje się wielce prawdopo-

Tab. 1. Zestawienie porównawcze przeciętnych wzrostu, ciężaru ciała i wskaźnika Rohrera studentów z lat 1953 - 1973

Okres	Wzrost	Ciężar ciała	Wsk. Rohrera
1953/54	174,3	68,0	13,3
1958/59	172,5	66,5	13,0
1963/64	173,6	66,7	12,8
1968/69	174,9	67,9	12,5
1973/74	175,8	69,2	12,8

dobne, że obserwujemy w naszym materiale wyniki niezamierzonej selekcji, w wyniku której na ten kierunek studiów zgłasza się młodzież reprezentująca wyższy poziom wartości biologicznej.

Podkreślić także należy postępujący proces smuklenia badanych zespołów, co znajduje wyraz w wielkościach wskaźnika Rohrera. Znamienny jednak jest fakt, że na przestrzeni minionych 20 lat proces ten jest stosunkowo słaby w badanym zespole.

W tabeli 2 zestawiliśmy składy somatyczne wymienionych roczników, a wyliczone według założeń systemu typologicznego A. Wankego [6]. Jak z niej wynika, zmiany zachodzące w liczebności poszczególnych elementów somatycznych są nieregularne. W żadnym z elementów nie obserwujemy na przestrzeni minionych 20 lat jednoznacznej tendencji

zmian. Charakteryzując ogólnie składy somatyczne przedstawione w tabeli 2 należy podkreślić, że najliczniej jest zwykle reprezentowany element V (z wyjątkiem rocznika 1958/59), a najrzadszy jest element A. W naszych poprzednich rozważaniach [1, 2] podkreślaliśmy, że osobnicy cechujący się budową o przewadze cech elementu V reprezentują zwykle wysoką sprawność fizyczną. Natomiast osobników, których budowę zna-

Tab. 2. Zestawienie składów somatycznych studentów z lat 1953 - 1973

Okres	I	A	V	H
1953/54	15,6	10,0	43,4	31,0
1958/59	11,4	8,4	37,1	43,1
1963/64	22,2	14,6	36,1	27,4
1968/69	25,4	11,3	39,6	23,8
1973/74	20,3	11,3	33,5	34,8

mionuje przewaga cech elementu A zalicza się zwykle do zespołu mniej sprawnych fizycznie. Fakt ten znalazł potwierdzenie w przedstawionych materiałach. Wyselekcjonowanie badanego zespołu pod względem somatycznym nabiera szczególnego wyrazu w zestawieniu z rezultatami analizy budowy ciała podejmowanej w różnych zespołach studenckich i sportowych [1, 2], w tym także przez autora niniejszego doniesienia, a przez E. Kolasę w grupach osobników uprawiających różne zawody [4, 5], reprezentujących różne grupy społeczne czy regiony kraju. Nie mamy wprowadzić jeszcze dostatecznych materiałów do syntetycznego ujęcia morfologicznych przesłanek powodzenia w pracy zawodowej i sporcie, lecz dotychczasowe wyniki badań pozwalają oczekiwać takich zależności.

Podsumowując przedstawione dociekania należy podkreślić następujące momenty: 1) poziom rozwoju fizycznego kandydatów na studia wychowania fizycznego w Poznaniu w latach ostatniego 20-lecia polepszał się, lecz w okresie ostatnim wydaje się stabilizować i nie podlegać istotniejszym wahaniom, 2) w budowie ciała badanych kandydatów szczególnie uprzywilejowane wydają się być cechy elementu V, a najmniej — A, 3) kandydaci na studia wychowania fizycznego reprezentują zespoły wyselekcjonowane pod względem somatycznym tak w stosunku do zespołów przeciętnych, jak również innych grup studenckich, 4) studia wychowania fizycznego wymagają młodzieży o specyficznym poziomie rozwoju fizycznego i budowy ciała.

PIŚMIENNICTWO

1. Drozdowski Z., *Morfologiczne podstawy procesów selekcyjnych w Wyższej Szkole Wychowania Fizycznego w Poznaniu w tle selekcji sportowej*, Monografie, Podręczniki, Skrypty WSWF w Poznaniu, seria Monografie nr 1, ss. 92. Poznań

1964. * 2. Drozdowski Z., *Antropologia sportowa. Morfologiczne podstawy wychowania fizycznego i sportu*. Monografie, Podręczniki, Skrypty WSWF w Poznaniu, Seria Podręczniki nr 12, ss. 164. Warszawa-Poznań 1972. * 3. Belniak T., Krupiański T., Magnuszewicz M., *Mat. i Prace Antr.*, nr 83, s. 103-113. Wrocław 1972. * 4. Kolasa E., *Mat. i Prace Antr.*, nr 77, s. 207-235. Wrocław 1969. * 5. Kolasa E., *Mat. i Prace Antr.*, nr 83, s. 115-119. Wrocław 1972. * 6. Wankke A., *Prz. Antr.*, t. 20, s. 64-104. Warszawa-Poznań 1955.

LES CHANGEMENTS DANS LE DÉVELOPPEMENT PHYSIQUE ET L'ASPECT EXTÉRIEUR CONSTITUTIONNEL CHEZ LES CANDIDATS AUX ÉTUDES DE L'ÉDUCATION PHYSIQUE EN 1953 - 1973

PAR ZBIGNIEW DROZDOWSKI

En résumant l'élaboration du matériel concernant le développement physique des candidats aux études de l'éducation physique l'auteur constate:

1) le niveau du développement physique des candidats susdits à Poznań dans les 20 dernières années s'améliorait et maintenant il semble être stabilisé; 2) dans l'aspect extérieur des candidats il semble prédominer les éléments du typ V; au contraire minimum concerne du typ A; 3) les candidats aux études de l'éducation physique représentent des groupes sélectionnés au point de vue somatique parmi les autres étudiants.

CHANGES IN PHYSICAL DEVELOPEMENT AND BODY BUILT OF CANDIDATES TO ACADEMY OF PHYSICAL EDUCATION FROM 1953 to 1973

BY ZBIGNIEW DROZDOWSKI

Summing up works carried on the material concerning physical development of candidates to Academy of Physical Education in Poznań, the author have found:

1) the level of physical developement in investigated group during the last 20 years was increasing except the last few years when it become stabilized without significant variations; 2) in body built most frequent are traces of element V, less frequent — A; 3) candidates to Academy of Physical Education represent selected somatic group as compared with groups of average individuals or another groups of students.